

2018 års medaljörer • 3 800 danska riddare

VAPENBILDEN

Förtjänstmedaljör Knut Holmberg

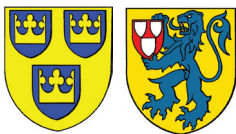
Förtjänstmedaljör Per Grönlund

Förtjänstmedaljör Lennart Wasling

NR.112
DECEMBER
2017

Vi bevakar en fullmatad seminariehöst

Vapenbilden

Tidskriften Vapenbilden utges av Svenska Heraldiska Föreningen i samarbete med Heraldiska Samfundet. Utkommer med fyra nummer per år. Upplaga 800 ex.

Redaktion

Redaktör Jesper Wasling,
Kullagatan 3, 504 58 Borås
Tfn 0734 32 74 38, jesper@heraldik.se
Stefan Bede, bede@heraldik.se
Marcus Karlsson, marcus@heraldik.se
Eduardo Pazikas, epazikas@heraldik.se
Elias Sonnek, elias@heraldik.se
Layout och sättning
Pontus Rosenqvist, rosenqvist@heraldik.se

Svenska Heraldiska Föreningen

Medlemskap:

Årsavgift 150 kronor för boende i Sverige,
200 kronor för boende utomlands,
50 kronor för annan familjemedlem.
Plusgiro 22 27 90 - 8

Kontaktpersoner:

Ordföranden Henric Åsklund
Ekoxevägen 9, 247 35 Södra Sandby
Tfn 046 - 575 34, henric@heraldik.se
Sekreteraren Sami Nahas
Rådjurssstigen 32, 170 76 Solna
Tfn 08-85 20 57, sami@heraldik.se

Webbadress

<http://www.heraldik.se>

Heraldiska Samfundet

Kontaktperson:

Sekreteraren Magnus Bäckmark
Svinningevägen 38, 184 92 Åkersberga
Tfn 08 - 756 37 90, magnus@heraldik.se

Tryck

Exakta, Malmö
ISSN: 0349-0602

Omslagsbild

2018 års tre Förtjänstmedaljörer.

Foto: Henric Åsklund och Jesper Wasling

Spännande heraldisk höst

Plötsligt hände det. Under lång tid har föreningen framför allt ägnat sig åt att göra tidningen Vapenbilden, hemsidan och ett antal projekt där ett fåtal producerat information åt många. Men i höst tog vi steget till att hålla seminarier och workshops som lika mycket handlade om utbyte av kunskap som nätverkande.

Det första var "Dödens genealogi och heraldik" som i oktober samlade en betydande åhörarskara för att lyssna till seder och bruk kring begravningar förr.

Det andra var vårt konstnärsseminarium för i första hand etablerade konstnärer med det dubbla syftet att lära känna varandra och på djupet kunna diskutera detaljer i heraldisk konst. Troligen det första heraldiska konstnärsseminarium som någonsin hållit, men inte det sista.

Båda hölls i Stockholm med några veckors mellanrum, och Vapenbilden redaktion bevakade dem båda. Dessutom hölls en tredje konferens i Lund. Även den bevakade vi genom Sami Nahas. Vi hoppas ni uppskattar den kunskap vi förmedlar här.

Detta nummer är en stor uppvisning av vår redaktions senaste tillskott, Elias Sonnek. Förutom ovanstående ligger han även bakom ett flertal andra artiklar i detta nummer.

I detta nummer presenteras även 2018 tre förtjänstmedaljörer och detta år har vi i styrelsen valt att hylla rejäl ideell föreningsverksamhet och de som hjälper vår förening att blir allt bättre.

Jesper Wasling
Redaktör för Vapenbilden

Årsmöte i Lund 3 mars 2018

Svenska Heraldiska Föreningens styrelse
kallar till föreningsstämma lördag 3 mars
2018 på Grand Hotel i Lund.

Program

- 13.00 Inledning
 - Förtjänstmedaljörer 2018
 - Medaljörföredrag: Per Grönlund
 - Medaljörföredrag: Knut Holmgren
- 14.30 Fika
 - Medaljörföredrag: Lennart Wasling
- 15.45 Föreningsstämma
 - Avrundning följt av fritt
samkväm inför middagen
- 18.00 Middag

För frågor hänvisas till mötessamordnare
vice ordförande Claus Berntsen.
(claus@heraldik.se, 073-1502939)

Till mötet behövs ingen anmälan och
det är kostnadsfritt, men för den efterföljande
trerättersmiddagen måste vi ta en avgift på 250
kronor för medlemmar och 435 kronor för
övriga.

Anmälan är bindande och görs genom att
beloppet sätts in på SHFs PG 22 27 90 – 8.
Anmäl er senast den 9 februari och glöm inte
att skriva "Årsmötesmiddag" och namn på
inbetalningen!

VAPENMÅLARE

www.leifericsson.se

2018 års Medaljörer

Svenska Heraldiska Föreningens styrelse har beslutat bevilja 2018 års förtjänstmedaljer till Per Grönlund, Knut Holmgren och Lennart Wasling. Styrelsen har velat uppmärksamma tre föreningseldsjälar, där Helsinga-
burgs Långbågegillesbröderna dessutom är både heraldiska konstnärer och hantverkare och goda heraldiska föredömen för alla medeltidsäterskapare.

Per Grönlund

För att i över 20 år i både modern och historisk form visat heraldikens mångfacetterade

*möjligheter, allt från motivlack i airbrush till keramikornamentik och praktiskt användbara och historiskt korrekta riddarsköldar. Per har också starkt bidragit till Helsinga-
burgs Långbågegilles föredömligt goda heraldiska exempel i olika medeltidsuppvisningar och utställningar.*

Per Grönlund är född 1951 i Landskrona och har bott i Veinge utanför Laholm sedan 1978. Han har varit polis hela sitt yrkesliv men alltid med något kulturellt projekt på fritiden. Han var körledare för Poliskören i Halmstad på 70-talet och spelade i ett countryband på 80-talet. Per har sedan 70-talet gjort motivlackeringar med airbrush på motorcyklar, bilar och lastbilar och även jobbat med keramik där han gjort försök att gjuta riddare och väggreliefer med heraldiska motiv. Intresset för medeltiden och heraldiken

började växa fram under mitten på 90-talet i kontakt med bland annat Jan Raneke som gav vägledning när Per ritade vapen Grönlund (SVR 534/1997). Per ritade sedan själv vapen på beställning och har genom åren komponerat och ritat ungefär 35 vapen varav 16 är registrerade. Helsinga-
burgs Långbågegille bildades 2003 med Knut Holmgren som ordförande och Per gick med redan från starten. Han influerade gillet att jobba aktivt med heraldiska utsmyckningar och de flesta medlemmarna har antagit egna vapen. Per och Knut har samarbetat med heraldik, ritat vapen till kunder och gjort riktiga sköldar i olika utförande, till exempel med läderreliefer. De har haft årliga utställningar på Glimmingehus, Kärnan i Helsingborg och Tomarps Kungsgård.

Knut Holmgren

*För sitt starka och avgörande engagemang i Helsinga-
burgs Långbågegille som under hans led-*

ning utvecklats till ett föredöme i heraldiskt korrekt medeltidsäterskapande. Knuts bygge av sköldar med heraldiska motiv, både till dekoration och i handgripligt användbart utförande, värmer också varje hjärta som brinner för heraldikens historiska ursprung!

Knut Holmgren är född 1952 i Stockholm, har bott i Sigtunatrakten och är bosatt i Skåne sedan 20 år tillbaka, idag i Jonstorp i Kullabygden. Han har jobbat som inredare, dekoratör och formgivare på bland annat Åhléns, Indiska, Interflora, danska AM System Silkeborg och även drivit egen firma. Intresset för historia fanns tidigt och i början av 1990-talet var han projektanställd vid Riksantikvarieämbetets fornvårdsenhet. Knut tränade under många år Shorin-Ryu karate och drev två egna klubbar i Stockholmstrakten. I

Japan imponerades han av den stilrena japanska motsvarigheten till heraldik: kamon. Bågskytte är ett stort intresse och Knut var under ett antal år ordförande för Helsingborgs Bågskytteklubb. Han tröttnade till slut på det moderna skyttet och startade Helsinga- och Långbågeklubben år 2003 tillsammans med bland andra Per Grönlund. Knut är alltsedan starten gilletts ordförande. Som klubbmärke användes efter samråd med Jan Raneke först Luggude häradsvapen och när gillet antog ett eget vapen blev det med influenser av häradsvapnet (SV-209/2013). Knuts intresse för heraldik växte och 2005 hjälpte Per Grönlund till att skapa Vapen Holmgren (Vapenbild 63:2005). Med bågskytteklubben har Knut och Per med flera medlemmar i snart 15 år deltagit i olika evenemang och vid sina läger dekorerat med vapensköldar och visat olika exempel på praktiskt vapenförande (se till exempel Vapenbild 91:2012). Knut har på beställning ritat ett 15-tal vapen och byggt mer än 30 sköldar, både till dekoration och för praktisk användning i riddarsällskap. De senaste fem åren har Knut och Per rest runt i tidsenliga kläder och rustning och haft ett antal utställningar av sköldar och heraldiska bilder. På Tomarps Kungsgård i Kvidinge finns en permanent utställning som visar några av de riddare som levt och verkat på gården och där finns en del av Knuts sköldar att beskåda.

Lennart Wasling
För sitt ovärderliga engagemang i Svenska Heraldiska Föreningen där han både skrivit de stadgar som föreningens arbete vilar på och i kraft av sin gedigna erfarenhet av ideellt föreningsarbete gett avgörande vägledning för styrelsens yngre förmågor. Dessutom en osviklig klippa både som kassör och som ansvarig för medlemsutskick och försäljning.

Lennart Wasling är född 1942 i Borås, har bott och verkat i Sundsvall i 15 år och är sedan 1985 åter bosatt i Borås. Han är utbildad ingenjör och civilekonom, och har arbetat inom it-sektorn sedan tidigt sextiotalet – han började med ”2:a generationens datamaskiner” och slutade som lärare på Högsåskolan i Borås. Lennart har otaliga föreningsengagemang på meritlistan. Det började på allvar när han på 70-talet blev ordförande i samfällighetsföreningen i villaområdet där familjen flyttat in. Engagemanget i skolans föräldraförening och traktens hembygdsförening följde tätt därpå. I många av föreningarna har han haft styrelseposter. Påfallande många har kulturhistorisk anknytning, som till exempel det litterära Wilhelm von Braun-sällskapet och De Sju Häradernas Kulturhistoriska Förening. En del har även stort inslag av handgripligt arbete i form av restaurering av kulturbyggnader i en stor bygdegårdsförening och renovering av världens äldsta bil av det franska märket Mathis i Föreningen Änglagårdsbilen. Åt skrivande och redaktörskap har Lennart också ägnat en hel del tid. Det har blivit åtskilliga artiklar i exempelvis årsböcker, och många av dem har han också själv ansvarat för. Ett par egna böcker är också utgivna: ett socialreportage ”Jagheter Kurre, inget annat: ett porträtt av Kurt Nykvist från Kölingared” (2009) och om en skald ”Wilhelm von Braun: Den där som damerna aldrig läst” (2013). I Svenska Heraldiska Föreningen blev Lennart medlem 1994, samma år som sonen Jesper blev föreningens sekreterare. Snart blev det uppdrag i valberedningen och som revisor, och han är sedan 2009 kassör. SHF:s stadgar genomgick 2003 en grundlig förnyelse och modernisering och Lennart var drivande i detta arbete. Hans långa och gedigna erfarenhet av ideellt styrelsearbete bidrog starkt till den professionalisering av föreningen som ägde rum under 2000-talet. Han har under många år även skött medlemsregistret, utskick av tidskrift och försäljning per post. ✎

Henric Åsklund

Foto: Elias Sonnek (samtliga)

Bland hjälmbindlar och lövverk i Stockholm

Seminarium i heraldisk konst lockade heraldiker från hela Sverige att prata hjälmbindlar, lövverk, tinkturmöten och komposition.

Under ledning av moderator Jesper Wasling och konstnärerna Magnus Bäckmark och Davor Zovko samlades den 18 april ett tjugotal heraldiker till konstnärseminarium i Stockholm. Bland deltagarna fanns även statsheraldikerna Henrik Klackenberg och Carl Michael Raab, konstnärerna Björn Fridén, Pontus Rosenqvist, Marcus Karlsson och André Costa samt träsnidaremästaren Thorleif Aiff. Troligen var detta seminarium det första i sitt slag i Norden och definitivt det första i Sverige.

Vad en konstnär bör tänka på

Dagen började med ett föredrag av Davor Zovko, där han pedagogiskt gick igenom ett flertal aspekter som en konstnär bör vara medveten om när han målar ett vapen. Komposition var en viktig del, men även motiv- och tinkturval togs upp, för en heraldisk konstnärs uppgift är inte att måla det

beställaren säger att den vill ha utan att hitta den heraldiskt korrekta tolkningen av beställarens idéer. Det är långt ifrån samma sak men det är det som skiljer den heraldiske konstnären från en vapenmålare. Med ett humoristiskt anslag och ett närmare 100 bilder lång genomgång var Davors presentation just den grund seminariet behövde för att deltagarna skulle vara.

Hur gör man en ...

Efter lunch tog Magnus Bäckmark och Jesper Wasling vid. Nu var det inte längre frågan om en föreläsning utan om en diskussion kring en mängd frågor som kommer upp när ett vapen ska komponeras och målas. Med exempel hämtade från modern vapenkonst bjöd de två in publiken att ge sin syn på olika aspekter av den heraldiska konsten. Det handlade om hjälmprydnaders placering på hjälmen, hur stort ett tinkturmöte kan vara för att vara ok, hur en hjälmbindel bäst ritas, hur man bäst färglägger ett trefärgat hjälmträcke och mycket mer.

”Tänk, i 30 minuter har vi pratat om hur man ritar och färglägger en hjälmbindel” som en nöjd deltagare sa vid kaffepausen, och bättre betyg kan man inte få. För syftet med den här, och kommande seminarier på samma tema, är att låta de som är heraldiska konstnärer samlas för att utbyta

”Tänk, i 30 minuter har vi pratat om hur man ritar och färglägger en hjälmbindel.”

tankar och åsikter kring det inom heraldiken som inte låter sig regleras så lätt utan mer behöver någon form av konsensus.

Redaktionen kommer under våren att på hemsidan sammanställa de åsikter som seminariet var överens om som en vägledning för heraldiska konstnärer i Sverige.

som faktiskt följer vissa regler: den registrering av nya heraldiska vapen som görs av Svenska vapenkollegiet. Jesper Wasling, som är ledamot av kollegiet, visade exempel på vapen som av en eller annan anledning varit på gränsen till vad som är tillåtet enligt god svensk heraldisk sed och förklarade hur det, ofta, oeniga kollegiet resonerat. Och precis som kollegiet hade församlingen olika åsikter om vad som är lämpligt att göra. För kollegiet var det värdefullt att få till sig de synpunkter som de heraldiska konstnärerna kom med och förhoppningsvis var det även värdefullt för konstnärerna att få ta del av hur vapenkollegiet resonerar för det är ju konstnärerna som står i direktkontakt med de som håller den heraldiska traditionen vid liv – bärna av släktvapnet.

Förhoppningsvis kan Svenska Heraldiska Föreningen hålla nästa konstnärseminarium redan nästan höst. ❧

Vad säger SVK

Till slut kom seminariet ändå fram till ett område

Jesper Wasling

H.K.H. PRINS OSCAR.
HERFÖRDE AV SKÅNE

UTN. D. 2 MAR

H.K.H. Prins Oscar, Hertig av Skåne (nr 873) Skåne fick 1660 ett vapen i form av ett rött krönt griphuvud i guldfält. Det inspirerades av Malmös vapen som i sin tur är en förkortning av Erik av Pommerns släktvapen – en röd grip i fält av silver. Sedan 1939 är gripens krona blå och avbildas här med ädelstenar av silver.

Foto: Kungl. Maj:ts Orden (samtliga)

Den 21 mars berättar Leif Ericsson om
"Serfimersköldarnas hemligheter"
på Stockholms slott.
Biljetter finns på Kungahuset.se.

Nya serafimersköldar 2017

På ordenskapitlet den 24 april presenterades sex nya serafimersköldar för kungen målade av vapenmålaren vid Kungl. Maj:ts Orden Leif Ericsson. Bland de som fått sina vapen uppmålade hör några av kungafamiliens yngsta medlemmar, utländska statsöverhuvuden, och slutligen prins Abdul Reza av Iran, med vars vapen hela listan med omålade vapen från 1900-talet avverkats.

Prins- och prinsessvapnen utgår från det stora riksvapnet. Bara sköldformen, hertigdömet vapen i det tredje fältet, och ibland hjärtskölden, skiljer dem från varandra. Det innebär dock inte att vapenmålaren målar dessa sköldar på slentrian.

Tvärtom utnyttjar Leif Ericsson möjligheten att göra detaljstudier av riksvapnets olika element: de tre kronorna, folkkungalejonet, vasen den napoleonska örnen för att nämna några. I varje nytt vapen kommer de närmare perfektion.

De utländska vapnen målas med samma stringens men här kan det finnas nationella särdrag att ta hänsyn till. Alla serafimersköldar målas efter de heraldiska grundprinciperna och Serafimerordens tradition, men ska samtidigt vara trogna sin tid och sitt land. Den utländske besökaren som ser ett vapen från sitt hemland i Ordenssalarna eller i Riddarholmskyrkan ska kunna känna igen det och uppskatta det.

H.K.H. PRINS ALEXANDER
HERTIG AV
SÖDERMANLAND

UTN. D.19 APR.20

H.K.H. Prins Alexander, Hertig av Södermanland (nr 874)
 Södermanlands vapen, en svart grip i guldält, skapades till Gustav Vasas liktåg 1560 och har inte ändrats sedan dess. Vid tiden ansåg man att gripen var en lämplig symbol för ett av rikets viktigaste landskap. Troligen kan valet kopplas till Bo Jonsson (Grip) som lät uppföra en borg på platsen där Gripsholms slott senare byggdes.

Franska Republikens President François Hollande (nr 868)

Likt flera av sina företrädare har president Hollande inte inkommit med ett personligt vapen. Därför består hans sserafimersköld av en tolkning av det franska emblemet såsom det används i hans grafiska profil.

Emblemet infördes 1912 och består av bokstäverna R och F (för "Republique Francaise") på en halvmåneformad sköld vars båda spetsar är utformade som ett lejon- respektive örnhuvud. I den variant Hollande själv använder är båda lejonhuvuden. Skölden är lagt på ett spöknippe med bila ("le faisceau de licteur") samt kvistar av lager och ek i kors.

Vanligtvis avbildas emblemet i guld, och så har också skett på tidigare franska presidenters sserafimersköld. Eftersom president Hollandes emblem har den egenskapen att det skiftar färg beroende på var det används så har det i hans sserafimersköld fått franska flaggans färger. Rött, blått och vitt blev Frankrikes färger under revolutionen. Blått och rött är Paris färger, och vitt är den traditionella kungafärgen (huset Bourbon).

Republiken Lettlands President Andris Bērziņš (nr 867)

Lettlands vapen skapades när nationen uttalade sin självständighet 1918 och fastslogs officiellt den 16 juni 1921.

Solen blev en symbol för Lettland under första världskriget då Lettlands infanteri- och skytte-regementen använde den som sitt märke. De 17 strålarna står för de distrikt som Lettland var indelat i vid den tiden. Eftersom solen i vapnet är uppgående syns endast nio strålar. "Projektilerna" mellan strålarna anknyter till hur vapnet vanligtvis avbildas i Lettland och är också en liten vink till solens ursprung som symbol för skyttar.

De tre stjärnorna ovanför skölden representerar de tre regionerna Kurland, Livland och Lettgallen. Sköldens andra fält visar Kurlands vapen, ett rött lejon på silverfält, och det tredje Livlands vapen, en grip av silver hållande ett svärd på rött fält. Båda djuren har beväring av guld.

Chiles President Michelle Bachelet (nr 875)
Vapnet är inspirerat av Chiles flagga *La Estrella Solitaria* ("den ensamma stjärnan"). Sedan 1500-talet har den femuddiga stjärnan funnits med i

olika vapen för Chile. 1817 fick den även plats i flaggan.

Med tiden har färgerna försetts med symbolisk innebörd. Den blå färgen för himmelen över de höga bergen, den röda för folkets blodsoffer under kampen för självständighet från Spanien, och stjärnans silver för den vita snön på Andernas toppar.

Devisbandet bär mottot: *INCLUIR PARA CRECER* ("inkluderande utveckling").

H.K.H. Prins Abdul Reza av Iran (nr 770)

Prins Abdul Reza mottog Serafimerorden vid prins Bertils besök i Iran 1970 som var ett svar på shahens statsbesök i Sverige tio år tidigare. Han var den sjätte och siste av kejsarätten Pahlavi att motta orden.

Naser al-Din av Qajardynastin var den förste shahen att motta Serafimerorden. Han fick den 1890 av Oscar II. För honom utförde vapenmålaren Carl Höglund en serafimersköld med det persiska nationalembellet lejonet och solen. Med Pahlavidynastin infördes en kvadrerad sköld.

Hjärtsköld: Ätten Pahlavis vapen: en uppstigande sol bakom berget Damavand. Damavand, som är en vilande vulkan, är med sina 5 628 meter mellanösterns högsta berg.

Fält 1: *Lejonet och solen* är Persiens emblem.

Fält 2: *Fravashi* kan liknas vid en skyddsängel. Det är en symbol för Zoroastrismen och har sitt ursprung i antikens Persien, Egypten och Mesopotamien. Fravashi målas också som en sorts bevingad sol.

Fält 3: *Zulfiqar* är ett dubbelklingat svärd som sägs ha skänkts till Ali av profeten Muhammed. Ali räknas som den förste imamen inom shiitisk islam. I Iran har hans svärd ofta använts som en militär symbol.

Fält 4: *Simurgh* är ett bevingat fabeldjur. Ofta avbildas det som ett hundhuvud med lejonassar, örnvingar och påfågelsstjart. Det sägs vara stort som 30 fåglar och bär 30 färger. Simurgh symboliserar bl.a. föreningen mellan himmel och jord.

Kronan som kröner skölden är baserad på den som skapades 1926 till Reza Pahlavis kröning. Originalen har inte mindre än 3 380 diamanter. ✱

Elias Sonnek

Foto: Elias Sonneck

Walther von Hallwyls kommendators- vapen

Äldre svenska kyrkor är rika på heraldiska minnesmärken. Bruket att sätta upp de dödas vapen hade sin storhetstid under 1600- och 1700-talen för att därefter avta och försvinna. I Tyska kyrkan i Stockholm finns något så ovanligt som ett minnesvapen från 1900-talet. Det är uppsatt av Johanniterorden i Sverige över dess förste kommendator – greve Walther von Hallwyl.

Den svenska grenen av tyska Johanniterorden bildades efter första världskriget för att understödja ordens humanitära verksamhet på den krigsdrabbade kontinenten. Det fanns flera riddare i Sverige men Walther von Hallwyl var den ende som innehade graden rättsriddare. Han tillfrågades därför om att axla ledarskapet över den svenska avdelningen som dess kommendator.

Walther von Hallwyl föddes den 26 januari 1839 i Schweiz. Familjen räknade sig till den riksgrevliga ätten von Hallwyl vars vapen var två svarta örnvingar i guldält. 1864 träffade han Wilhelmina Kempe från Sverige och de gifte sig året därpå. Efter att Walther avslutat sin tjänstgöring som officer flyttade han med Wilhelmina till Stockholm och arbetade inom hennes familjs affärsverksamhet. Eftersom båda var tyskspråkiga hörde de till Tyska S:ta Gertruds församling.

1873 upptogs Walther von Hallwyl som ridare i Johanniterorden och 1890 dubbades han till rättsriddare i ordensslottet i Sonnenburg. När han tillfrågades om kommandatorskapet var han 80 år gammal och accepterade under förutsättning att ledarskapet endast skulle vara symboliskt. Han valdes enhälligt vid ett sammanträde på Riddarhuset den 20 april 1920, men avled den 27 februari 1921 efter mindre än ett år på posten.

Efterträdaren Henning Wachtmeister fick ta emot en stor donation till orden från Wilhelmina von Hallwyl till minne av hennes make. Tankar väcktes på ett minnesmärke och valet föll på ett minnesvapen. Kanske inspirerades man av Sonnenburg där väggarna pryddes av riddarnas vapenplåtar. I ordens konvent (styrelse) satt dessutom både riksheraldikern Adam Lewenhaupt och dennes sekreterare Harald Fleetwood. Enligt ordens heraldiska bestämmelser från 1728 skulle en kommandators vapen läggas över det åttauddiga Johanniterkorset och i början på 1922 beslutades att ett sådant vapen skulle tillverkas och sättas upp i Tyska kyrkan.

Till skillnad från stormaktstidens snidade träsköldar och ordensslottets målade vapenplåtar blev detta vapen tillverkat i förgylld och emaljerad koppar. Skölden är rund till formen med orna-

menterade kanter och krönt av en kontinental grevekrona, samt placerad på ett stort johanniterkors. Det utfördes av silversmederna Claes och Erik Fleming vid Atelier Borgila.

På ordens riddardag den 1 april 1922 sattes vapnet upp på Tyska kyrkans norra vägg där det hänger än idag. Under förberedelserna hade orden fått goda relationer med församlingen, Henning Wachtmeister hade rentav valts till dess hederspresident, men även om flera riddardagar kom att firas i kyrkan blev inga fler vapen uppsatta där. Inom Johanniterorden är det fortfarande kommandatorns och hedersledamöternas privilegium att få lägga skölden direkt på johanniterkorset. De föräras ibland minnesgåvor med ett sådana vapen. Dessa kan dock knappast mäta sig med Walther von Hallwyls.

Tack till Gösta Sandell vid Hallwylska museet, Elisabeth Guggomos vid Tyska S:t Gertruds församling och Otto von Schwerin för värdefulla upplysningar. ☞

Elias Sonnek

Sigill och vapen vid nordiska lärosäten

Våra akademiers sigill och vapensköldar var temat för den IX Nordiska kongressen. Här är Sami Nahas intryck om kongressens andra dag. Yens Wahlgrens artikel om kongressen första dag finns på heraldik.se

Heraldik används ej i någon större utsträckning. Det är de nyare högskolorna som begagnar sig av vapensköldar som symbol: Högskolan i Skövde, Högskolan i Borås samt Försvarshögskolan samt Norges och Danmarks försvarshögskolor. De äldre universiteten i Uppsala och Lund samt det i Oslo och Göteborg använder sig av sigill vilket även de svenska akademierna gör. Andra universitet/högskolor använder sig av symboler som liknar sigill: tex Malmö, Karlstad, Bifrost samt Reykjavik. Som bildinnehåll i de olika symbolerna används monogram, symboler för kunskap (träd/bok), klokhetens uggla, lager, fackla, antika byggnader, bokstäver samt diverse ämnessymboler. I tillägg till en gemensam symbol för respektive universi-

tet/högskola har vissa utbildningsplatser antagit symboler för ingående fakulteterna: Helmstedt, Königsberg, Uppsala, Lund, Greifswald, Handelshögskolan vid Göteborgs universitet.

Köpenhamns universitets symboler.

Nils G. Bartholdy tog vid och redogjorde för Köpenhamns universitets symboler. Det äldsta sigillet, med avtryck från 1531, består av S:t Peter med nycklar samt en ros under. Det ersattes 1537 av ett sigill med kungen i halvfigur med äpple och spira samt under honom en krönt vapensköld delad med de danska lejonet, förkortade, samt det norska lejonet. Sigillet ritades om 1770 utan förkortning. Efter förlusten av Norge togs referensen till landet bort. Universitets fakulteter har fört sigill med förkortade kungavapen, tex med enbart framsiden av lejonet eller lindormen utan baksida. Dessa sigill förstördes 1807 och nya gjordes. Universitetets bibliotek har fört ett förkortat kungavapen där de danska lejonet saknat underdel

Foto: Pontus Rosenqvist (samtliga)

och utan hjärtan och där även det norska lejonet saknat underdel.

Förmiddagen avslutades med John Peter Collett som beskrev Oslo universitets sigill. Universitetet, som grundades 1811, valde att ej ha det kombinerade dansk-norska vapnet som ett element i sigillet, som Köpenhamns universitet har. Detta då man generellt önskade norska vapen för organisationer med jurisdiktion enbart i Norge. Nu valde man att ej ha någon vapensköld alls som del av sigillet. Monogram eller bild för den danske kungliga grundaren eller för den sittande svensk-norske kungen var heller inte aktuellt. Som motiv valdes 1829 Apollon med en niosträngad lyra, anspelande på de nio muserna. Valet blev alltså en allmänuropeisk symbol istället för en nationell.

En eftermiddag med bredd

Eftermiddagens session inleddes med John Strömberg som tog oss med till de finska studentnationernas nyttjande av symboler. Den äldsta

nationen, Nylands, bildades 1643 och en del av utvecklingen fram till dagens 15 nationer beskrevs. I äldre tid pryddes Smålands nations matrikel av landskapsvapnet men annars var vapen användning ej allmänt förekommande. 1848 användes fanor för första gången på vårfesten efter inspiration från Uppsala. Som symbol användes landskapsvapnet med lagerkrans omkring. Andra motiv förekommer, tex delades Österbottens nation i en nordlig och en sydlig del där den förra tog ett vapen baserat på Österbottens regementes vapen. Den sydliga delades sedermera i en svenskspråkig och en finskspråkig del där den förra tog en svart vase på gyllene botten. Heraldik förekommer även i nationshusen som smyckas av stads- och landskapsvapen.

Kaare Seeberg Sidselrud beskrev därefter symbolerna hos studentföreningarna vid Oslo universitet. En studentuniform antogs efter önskan hos studenterna, vilken dock ej var önskad av universitetet, och en studentmössa började

användas. Kvinnor i Christiania sydde och skänkte fanor till Lunds och Köpenhamns studenter 1851 och Uppsalas 1852. Fanorna var nationsfanor med en mitttrondell belagd med Apollons lyra och stjärna. Kvinnor i Köpenhamn tillverkade även de fanor till studenterna 1862 med Oden som motiv till Uppsala, Frej till Lund, Tor till Oslo samt Heimdal till Köpenhamn.

Vapenboken för Det Ridderlige Akademi i Köpenhamn samt Sorö akademis vapenbok beskrevs av Ronny Andersen. Båda akademierna startades under 1600-talet och deras verksamhet slutade under 1700-talet. Den förra stöttade studenter, även icke-adliga, som skulle åka utomlands för att studera. Akademien har två matriklar med 92 respektive 118 vapenteckningar. Sorö akademi

har en vapenbok med 156 vapenmålningar.

Henrik Norinder avslutade konferensen med Lunds nationsheraldik. Det finns 13 studentnatio-

“Heraldiskt intressant är att Kalmars nation för länets vapen krönt av en egenkomponerad krona istället för den kungliga.”

ner verksamma och ett antal som ej längre existerar. Heraldiskt intressant är att Kalmars nation för länets vapen krönt av en egenkomponerad krona istället för den kungliga. Sydsånska nationen har ett vapen baserat på Ystads gamla vapen men

med en svensk grip istället för ett danskt lejon och med omkastade tinkturer. Användningen av nationsband och medaljer beskrevs även.

Jubileumsbankett

Lunds studenters fanborg med universitetets standar samt nationsfanorna där deltagande

heraldiska föreningar fanor följde med konferensdeltagarna. Målet var Grand hotel och en jubileumsbankett för att fira Societas Heraldica Lundensis 10-årsjubileum. ❄

Sami Nahas

Nya medlemmar

Andreas Borgesten, Horla Östergården, 447 95 Vårgårda
Hugo Carlsson, Talltitevägen 34, 237 36 Bjärred
Henry Hast, Södra Bangårdsgatan 14, 611 30 Nyköping
Raoul Hellstadius, Svartviksslingan 41, 161 29 Bromma
Magnus Holmqvist, Spillböle, 871 92 Härnösand
Markus Hyltén-Cavallius, Galgbackev.9G, 517 33 Bollebygd

Annsophie Jonsson, Södra Skolgatan 45 A, 214 22 Malmö
Annelie Lenhult, Prostgatan 3 C, 531 37 Lidköping
Nils-Åke Nilsson, Skallhult, 546 91 Karlsborg
Vincent Palmqvist, Björnsongatan 136, 168 44 Bromma
Per-Olof Persson, Sporda Arvidabo, 333 73 Bredaryd
Roger Zirkelbach, Berguddsvägen 75, 133 33 Saltsjöbaden

Foto: Elias Sonnek

Sigill, vapen & logotyp

Heraldisk utställning på Riksarkivet

På Riksarkivet i Marieberg har utställningen *Sigill, vapen & logotyp - ett historiskt perspektiv på kommunernas visuella identitet* just visats.

Sveriges kommunheraldiska historia sträcker sig från Kalmars sigill med ett borgtorn från 1200-talet till Härrydas vapen från 2007 i vilket man anar startbanan på en flygplats. Dessa två hör till de tio exempel på kommunvapen som lyfts fram i utställningen. De andra är Stockholms, Göteborgs, Malmös, Sölvesborgs, Skövdes, Gnestas, Övertorneås och Härnösands.

Vapnen är hämtade från olika tidsepoker och har varierande motiv. Gemensamt är att de visar något som varit viktigt för bygden, till exempel ett helgon eller en näring. Inte alla kommuner har tagit vara på detta kulturarv i sina nu gällande grafiska profiler. Sölvesborg har helt valt bort sitt vapen med ålarna, och Skövde visar visserligen

Sankta Elin men utan hennes helgonattribut.

Dessa attribut, svärdet och boken med ett finger, finns på en träskulptur av Sankta Elin som visas i en glasmonter tillsammans med medeltida stads- och häradssigill. Här finns också en skiss av Göteborgs vapen från 1621. De olika förslagen till Härrydas vapen från 2000-talet kan också beskådas. Fastän utställningen är liten lyckas den pedagogiskt sätta kommunernas heraldik i ett större historiskt och kulturellt sammanhang.

Utställningen visades i Marieberg fram till 12 januari 2018. Eventuellt kommer den att visas även Riksarkivets andra verksamhetsorter i landet. Den heraldiska enheten, som tagit fram utställningen, har erbjudit sig att ta fram material om fler kommunvapen om någon kommun vill stå värd för utställningen. ✂

Elias Sonnek

Familjevapnet – nyckeln till din historia

Ett vapen utgör en familjesymbol och som sådan en traditionsbärare från generation till generation.

Jovenia Juveler har många års erfarenhet av att tillverka vapenringar med sigillgravyr - ett konsthantverk vars utförande kräver mycket hög precision.

Jovenia Juveler har ett stort urval av ringmodeller:

VÅR "EGEN" MODELL

Ringen är massiv, i 18k guld med sigillgraverat vapen i oval Sardonyx.

Vi tillverkar även personligt designade vapenringar: Monogram, familjevapen eller emblem graveras exempelvis i manschettknappar och medaljonger.

EXKLUSIV LEVERANS

Vapenringen levereras i ett elegant etui tillsammans med 50 stycken visitkort – med Ert vapen i reliefttryck – ett fotografi av ringen samt ett lackavtryck av vapnet.

Leveranstiden är åtta veckor.

JOVENIA JUVELER
S. EGGER

Jovenia AB, Mäster Samuelsgatan 2, SE-111 44 Stockholm

Tel: +46 (0)8 611 25 66 Fax: +46 (0)8 611 22 39

info@joveniajuveler.se www.joveniajuveler.se

”Dödens genealogi och heraldik”

– Symposium på Riddarhuset den 15 oktober

Drygt ett hundratal personer hade samlats i den vackra riddarhussalen för att delta i symposiet om kunglig och adlig begravningskultur, och dödens avtryck i stamtavlor och andra skriftliga källor.

Riddarhussekreterare Erik Drakenberg hälsade välkommen och redogjorde kort för Riddarhusets verksamhet. Han berättade att det hör till hans uppgifter att visa salen för begestrade skolklaser. Han hoppades lära sig mer om heraldik för att kunna svara på alla deras frågor om vapensköldarna.

Erik lämnade över till dagens konferencier Svenska Heraldiska Föreningens ordförande Henrik Åsklund som tackade för det goda samarbetet med Riddarhuset och berättade om upprinnelsen till symposiet. Våren 2015 öppnade Livrustkammarens utställning *Dödens teater – Kungliga begravningar från Gustav Vasa till Gustaf V* och i samband med utställningen gavs en föreläsningsserie. Den inspirerade till ett symposium i Lund i september 2016 med titeln *Dödens heraldik och ceremoni*, men uppslagen med lämpliga föredragshållare var så många att ännu ett symposium började planeras redan innan det första hade hållits. I fruktbar samverkan med Riddarhuset har nu detta förverkligats i ståtlig och passande inramning.

Kungliga begravningar

Lena Rangström inledde med att berätta om de kungliga begravningarna i Sverige vilka kan delas in i tre epoker.

Den första inleddes med Gustav Vasas begravning 1560. Dess omfattning var något helt nytt för Sverige och kan ses som en programförklaring från Vasaätten i syfte att demonstrera ättens makt och kungarikets glans. Utmärkande för epoken var den procession genom vilken kistan fördes till begravningskyrkan.

Gustav Vasas kista fördes till Uppsala från Stockholm i ett långt liktåg med sjungande präster, riksregalierna burna på hyenden av riksråden, samt kungens hjälm och kjortel uppsatta på långa stänger där alla kunde se dem. Förlagan var den tyskromerske kejsaren Karl V:s begravning men inspiration hämtades också så långt tillbaka som antikens triumftåg. Det var till detta tillfälle som Sveriges alla landskap fick egna vapen. Dessa fördes i processionen på svarta fanor av unga adelsmän. De kungliga processionerna blev allt längre ända till mitten av 1600-talet då man genom överflödsförordningar ville skära ned på prakten. Dessa förordningar återkom flera föredragshållare till.

Under den andra epoken flyttades fokus till kyrkorummet. Stora kulisser uppfördes för att ge ceremonin en praktfull inramning. Flera hade Nicodemus Tessin som upphovsman. Gustav III:s begravning 1792, med särskilt skriven musik, hade nästan karaktären av en opera. Landskapsvapnen plockades under denna epok ned från processionsfanorna och fick nu dekorera kyrkornas läktare.

Under 1800-talet inleddes den tredje epoken genom att ceremonin i kyrkan skalades ned och processionen kom tillbaka. Kronprinsessan Margaretas begravning 1920 hade efter hennes eget

Foto: Louise Ribbing, Riddarhuset (samtliga)

önskemål blivit enklare och ljusare. Det exemplet kom att följas vid de flesta kungliga begravningar därefter. Vid den senaste kungabegravningen 1973 fördes en stor mängd förbandsfanor med flera av de landskapsvapen som skapats till Gustav Vasas begravning 400 år tidigare.

Adliga huvudbaner och anvapen

Nästa talare, Inga von Corswant-Naumburg, berättade hur adeln tog intryck av de kungliga begravningarna och själva ordnade processioner.

Redan under medeltiden fanns seden att bära den dödes sköld till kyrkan och där hänga upp den. Under mitten av 1500-talet blev dessa till

“Redan under medeltiden fanns seden att bära den dödes sköld till kyrkan och där hänga upp den.”

processionsvapen, så kallade huvudbaner. De tidigaste huvudbaneren kunde vara rätt slarvigt tillverkade i trä, men med tiden fick de allt högre konstnärlig nivå. Under 1600-talet snidades de i relief med akantusformade hjälmtäcken.

Under 1700-talet sjönk nivån på huvudbaneren igen och man övergick mer till att hedra de döda med epitafer som inte hade någon ceremoniell funktion. 1841 är det senaste år man känner till att ett huvudbaner utförts.

Gravkor

Ingrid Sjöström berättade om stormaktstidens adliga gravkor. Genom reformationen blev många

helgonkor överflödiga och när Gustav Vasa själv tog Mariakoret i Uppsala domkyrka som sin gravplats blev det startskottet för adeln att köpa upp de prestigefulla gravplatserna. Genom att uppföra påkostade gravkor av utländska konstnärer visade man sin status.

När de medeltida koren tog slut byggde man ut kyrkan med nya. Erik Dahlbergh ritade flera, däribland sitt eget i Turinge kyrka. 1783 förbjöds gravsättning inne i kyrkorumen och man gick då över till att uppföra fristående gravkapell på kyrkogårdarna.

Döden i skriftliga källor

Magnus Bäckmark berättade om hur döden gjort avtryck i de skriftliga källorna. De äldsta utgörs av runstenar som ofta rests till äminnelse av någon avliden. I Uppland finns det exempel på hur en familj går att följa i generationer med hjälp av runinskrifter.

På 1500-talet fick Sverige en helt annan statlig och kyrklig förvaltning och de skriftliga källorna blev fler. Domböcker och skattelängder kunde innehålla uppgifter om dem som avlidit. Dessutom förde vissa präster på eget initiativ register över dop, vigslar och begravningar. Den äldsta kända förteckningen över avlidna påbörjades 1608 i Uppsala.

Under mitten av 1700-talet började man spara bouppteckningar vilka ger en, ofta mycket detaljerad, bild av de ägodelar människor har lämnat efter sig. Under 1800- och 1900-talen började tidningarna uppmärksamma dödsfall genom att publicera minnestexter och redogörelser för begravningarna.

Magnus Bäckmark avslutade att visa vilket

obligatoriskt avtryck de som avlider idag lämnar: ett utdrag ut folkbokföringsregistret.

Riddarhusets genealogiska arbete

Turen kom därefter till riddarhusgenalogen Göran Mörner som berättade hur Riddarhuset arbetar med genealogiska efterforskningar. Man kunde tro att antalet ätter i adelskalendern skulle minska allteftersom ätter utslocknar, men tvärtom har antalet utökats genom att man hittat sådana som fortlevt utomlands.

Grunden för Riddarhuset genealogiska material är Elgenstiernas ättartavlor från tidigt 1900-tal. Genom att nytt material ständigt samlas in till nya adelskalendrar kan genealogierna kompletteras och vid behov rättas.

Med internet blir det allt lättare att spåra ätter som man förlorat kontakten med. Tack vare en databas över gravstenar i Finland kunde man konstatera att en ätt dött ut. Det händer också att försvunna ätter hör av sig, som ätten von Dellwig i Ryssland som legat lågt med sitt adelskap under sovjettiden men gav sig tillkänna under 90-talet.

Just nu pågår en grundlig genomgång av stamtavlorna, och hittills har man hunnit genom boken A. Göran avslöjade att man eventuellt har hittat levande medlemmar av en ätt som trots vara utdöd.

Klockor och kanoner

Dagens sista föredragshållare var doktoranden Alexander Engström som berättade hur han forskar om hur adeln använde klockor och kanoner för att rama in begravningsceremonierna. Bara de som var närvarande såg själva processionen, men ljudet nådde alla.

Kyrkklockans ljud var länge det högsta som människan kunde skapa och var viktigt för bygden. Det användes för att sprida många olika budskap, till exempel för att varna för eld eller annalkande fiende. Upproret i Dalarna när Gustav Vasa ville ta de största kyrkklockorna ska ses mot bakgrund av detta.

Vid begravningarna ville man ha så många ringningar som möjligt. För Stockholms borgerskap var det vanligt med 3–4 ringningar medan adeln fick 6–8. Om den döde tillhörde högadeln eller hade en framstående position kunde antalet bli så högt som 16. Även kön och civilstånd spelade in. En man fick fler än en kvinna, och en gift kvinna fler än en ogift.

Även här innebar överflödsförordningar en inskränkning i antalet ringningar. Det innebar att man därefter gärna begravde flera personer samtidigt för att utnyttja deras ringningar gemensamt. Antalet själaringningar, som ägde rum vid dödsfallet, sköt också i höjden.

Kanonsalut under begravningar var en exklusiv hedersbevisning som visade att staten medverkade i ceremonin. Vanligtvis skulle den döde vara hög militär eller riksråd. Saluten sköts från fästningar, örlogsfartyg och utplacerade fältkanoner.

Symposiet avslutades med frågestund. SHF:s ordförande Henric Åsklund tackade föredragshållarna och fick själv ta emot uppskattande ord för det arbete han lagt ned inför symposiet. ✨

Elias Sonnek

Kägleorden

Författare: Tom Lundin

Uppsala 2012

Titel: Enkan Bloms Bekanta Carl XV:s

Ordenskägelsällskap del 2 Vapensköldarna

Linder & Co.

ISBN: 978-91-980415-0-7

EBB som det förkortades var ett sällskap med 17 ordinarie medlemmar som vid mitten av 1800-talet bildades i Uppsala. En av medlemmarna var kung Carl XV, och man träffades för att spela kägla men också för att i mer studentikos anda sjunga och framföra verser med ordlekar. Intressant var både kvinnor och män medlemmar. I tidens anda skaffade man sig också vapensköldar som presenterades i en vapenbok, vilken efter långa efterforskningar av Tom Lundin hittades på Etnografiska museet år 2010. Så i denna bok kan nu dessa vapensköldar presenteras, de är hållna i en humoristisk stil med valspråk ovan skölden

och en sköldhållare.

Till varje vapen finns också en förklarande text, också den i lätt humoristisk stil. Kungens vapen visar t.ex. I fält av guld bestrött med sexton röda hjärtan en blå kägelkung. Hjärtanen symboliserar de 16 andra medlemmarna vars hjärtan slår av tacksamhet och kärlek för sin konung.

En liten bok som fyller en lucka i den heraldiska kunskapen.

Marcus Karlsson

Extra bra pris på boken De hädangångnas heraldik

I "De hädangångnas heraldik" undersöker fil. dr Cecilia Candréus hur man tillverkade och använde länsfanor vid begravingar av (manliga) adelsmän under framför allt stormaktstiden. Boken skildrar inte bara det textila hantverket utan också de avlidna männen, deras familjer och det samhälle de var en del av.

120 kronor inkl porto

Ange "juletid" i din beställning

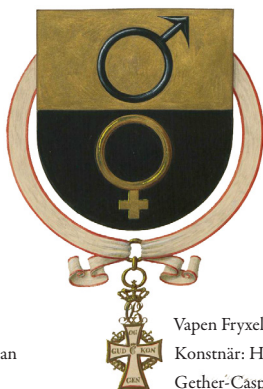
Nytt i butiken

Svenska borgerliga vapen i Dannebrogordens vapenböcker

Vapen Rydin.
Konstnär: Hans Christian
Gether-Caspersen.

Vapen Fryxell.
Konstnär: Hans Christian
Gether-Caspersen.

Vapen Richert.
Konstnär: Franz Šedivý.

Av de 3 800 riddarna och storkorsen i danska Elefantordens och Dannebrogordens vapenböcker finns ett tjugotal svenskar med borgerliga vapen.

1693 års ordenstatuter fastställde att riddare skulle lämna in en teckning av sitt vapen. Vapnet skulle sedan målas på en sköld, hängas upp i Frederiksborgs slottskyrka samt avmålats i ordens vapenböcker. När Dannebrogorden 1808 fick flera grader ändrades detta till att gälla den högsta graden - storkors.

3 800 riddare i rullan

Traditionen är fortfarande vid liv och nya vapen tillförs varje år. Dessa Vapenböcker har nyligen skannats in och kan läsas på danska hovets hemsida. De utgör en heraldisk guldgruva med vackra vapen från hela världen. Sedan 1961 målas (tyvärr) endast danska vapen upp.

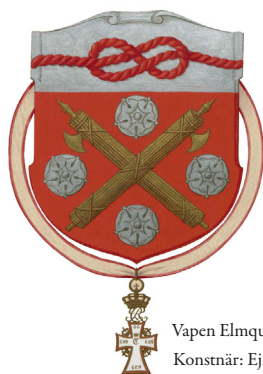
Flera svenskar har mottagit Dannebrogordens storkors. De flesta är adliga, men under 1800-talet började även ofrälse inneha de höga ämbeten som kvalificerade dem för ett utländskt storkors. De

saknade dock länge vapen att skicka in. Deras sidor i vapenböckerna fick därför lämnas tomma med noteringen "Vaaben kan ikke fremskeffes".

Ofrälse vapen från 1900-talet

Från 1920-talet var den borgerliga heraldiken på uppgång i Sverige. Riksheraldikerämbetet hade sedan ett tiotal år tagit fram vapen för svenska icke-adliga serafimerriddare och nu gjorde man detsamma för de som mottog Dannebrogordens storkors. Troligen var det ämbetets sekreterare, senare riksheraldikern, Harald Fleetwood (1879–1960) som drev på utvecklingen. Till sin hjälp hade han den heraldiska konstnärinnan Brita Grep (1891–1968) som ritade förlagor.

I de danska vapenböckerna har jag hittat 25 borgerliga vapen för svenskar utnämnda mellan 1922–1954 som här presenteras översiktligt. De bildar en intressant serie över svensk ämbetsmanaheraldik under 1900-talet. Med hjälp av bland annat tidningsnotiser kan jag redogöra för valet av symboler. Här är vapnen grupperade efter verksamhetsområde. Av utrymmesskäl har jag utelämnat valspråk.

Vapen Elmquist.
Konstnär: Ejnar Vindfeldt.

Vapen Ekman.
Konstnär: Ejnar Vindfeldt.

Vapen Hagander.
Konstnär: Franz Šedivý.

Generaldirektörer

Den förste att få sitt vapen uppmålat var chefen för Kungl. Telegrafverket Herman Rydin (1861–1931, utnämnd 1922). Hans sköld är delad i blått, silver och svart. I det översta fältet syns Telegrafverkets emblem, den femuddiga stjärnan av guld med strålar och åskviggår. Kanske syftar kompositionen på himmel och jord.

Chefen för Kungl. Kommerskollegium Karl Axel Fryxell (1873–1935, utnämnd 1923) har en sköld delad i guld, vari ett svart järntecken, och svart, vari ett koppartecken av guld. Fryxell var vid utnämningen ordförande i malmkommissionen som utredde utnyttjandet av statens malmfyndigheter.

Arvid Richert (1887–1981) är upptagen i vapenböckerna som envoyé men var 1947 när han utnämndes till storkorset generaldirektör och chef för Kommerskollegium. Han förde i sitt vapen en grön lilja omgiven av en grön krans belagd med fyra röda rosor.

Ett släktvapen med en lilja kan beläggas åtminstone till hans farfarsfar Johan Gabriel Richert (1784–1864) som i sitt sigill hade en

sköld omgiven av en blomsterkrans och prydd med en lilja. Detta finns bland annat på omslaget till hans biografi författad av Karl Warburg 1905. Liljevapen har även upptagits av yngre grenar av släkten (Skandinavisk Vapenrulla 325/1984).

Överståthållare och landshövdingar

Det antika liktorsknippet (lat. fasces) förekommer ofta som en sinnebild för överståthållares och landshövdingars myndighetsutövning.

Henning Elmquist (1871–1933) var vid utnämningen 1921 socialminister. Han fick emellertid vapnet målat först 1939 då han hade hunnit avverka posterna som landshövding i Örebro och överståthållare i Stockholm. Hans vapen är en variant av Närke landskapsvapen med pilarna utbytta mot liktorsknippen. I en ginstam av silver finns en röd knop.

Landshövdingen i Skaraborg Axel Ekman (1869–1939, utnämnd 1923) tillhörde den vittförgrenade släkten Ekman från Göteborg och förde ett talande vapen med en sköld av silver med en grön ek uppväxande från en kulle och hjälmprydnad i form av en man hållande en ekkvist.

Vapen Jung.
Konstnär: Franz Šedivý.

Vapen Thörnell.
Konstnär: Franz Šedivý.

Vapen Swedlund.
Konstnär: Franz Šedivý.

Vapnet för överståthållare Johan Hagander (1896–1991, utnämnd 1954) är detsamma som det han förde som serafimerriddare. I blått ett liktorsknippe med dubbla bilor överlagd av en balansvåg. Som hjälmprydnad två korslagda lansar av guld, dexter med en svensk fana och sinister med en fana bärande överståthållarämbetets vapenbild.

Generaler och amiraler

Av de höga militärernas vapen innehåller alla utom två gradbeteckningarnas femuddiga stjärnor. Före 1972 hade generaler tre stjärnor av guld och amiraler tre stjärnor av silver. Generallöjtnanter och viceamiraler hade två stjärnor. De tre överbefälharna förde dessutom korslagda marskalksstavar.

General Helge Jung (1886–1978, utnämnd 1945) hade en sköld av guld vari två korslagda marskalksstavar och en blå ginstam med tre femuddiga stjärnor av guld, samt hjälmprydnad i form av ett rött lejon hållande ett kanonrör som syftar på att han härstammade från en kanongjutarsläkt.

General Olof Thörnell (1877–1977, utnämnd 1948) lade sin sköld ovanpå marskalksstavarna. Själva skölden är kluven i guld, vari symboler för de tre vapenslagen, och blått, vari tre stolpvis ordnade femuddiga stjärnor av guld.

General Nils Swedlund (1898–1965, utnämnd

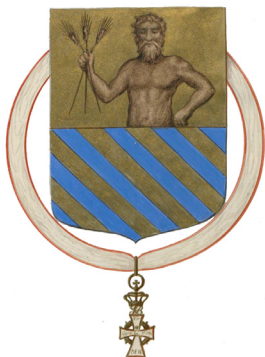
1954) förde en sköld fyrstuckad i svart och silver vilket går tillbaka på Hälsinge regementes fana där han inledde sin militära bana. Över skärningslinjerna placerades marskalksstavarna. I hans serafimersköld (målat 1966) har vapnet försetts med hjälmprydnad i form av en hälsingebock.

Generallöjtnant Joachim Åkerman (1868–1958, utnämnd 1935) var även lantförsvarsminister och borgarråd i Stockholm. Hans talande vapen, en uppstigande vildman hållande tre ax och fem balkar, går enligt Arvid Berghmans Borgerlig Vapenrulla (1950) tillbaka på det som fördes av kaptenen Eric Hellmich Åkerman (död 1763) från vars bror han härstammade.

Otto Lybeck (1871–1947) var viceamiral vid utnämningen 1936 men gick kort därefter i pension och befordrades då till amiral. Hans vapen, ett blått tremastat fartyg med svenska örlogsflaggor varöver en blå ginstam med tre femuddiga stjärnor av silver, för tankarna till Amiralitetskollegiums sigill.

Marinchef Helge Strömbäck (1889–1960, utnämnd 1946) hade ett talande vapen två femuddiga stjärnor mellan två strömmar. Hjälmprydnadens bepansrade armar som håller ett järntecken har ingen självklar koppling till Strömbäcks marina karriär. Tvärtom förordade han pansarskeppens avvecklande till förmån för en lättare flotta.

Marinchef Stig H:son Ericson (1897–1985,

Vapen Åkerman.
Konstnär: osignerad men
sannolikt Ejnar Vindfeldt.

Vapen Lybeck.
Konstnär: osignerad men
sannolikt Ejnar Vindfeldt.

Vapen Strömbäck.
Konstnär: Franz Šedivý.

Vapen Ericson.
Konstnär: Franz Šedivý.

Vapen Ewerlöf.
Konstnär: Christian Rosenberg.

Vapen Boheman.
Konstnär: Johannes Britze.

utnämnd 1954) förde en blå sköld med fem ankare av silver utan tross som symboliserar hans fem sjö-officersanor. Hjälmprydnad en var två blå vingar vardera belagd med en femuddig stjärna av silver. När Ericsson efter utnämningen till riksmarskalk blev serafimerriddare 1972 bytte han hjälmprydnad till två korslagda röda riksmarskalksstavar.

Diplomater

Generalkonsul Frans Ewerlöfs (1799–1883, utnämnd 1881) vapen målades redan 1800-talet. Till skillnad från 1900-talets borgerliga vapen har detta en öppen hjälm. Detta vapen skulle senare med vissa förändringar i tinkturer upptas av hans

ättlingar med hjälp av Arvid Berghman.

Carl Sandgren (1864–1934, utnämnd 1933) var chef för Utrikesdepartementets arkiv och tillika Gustaf V:s handsekreterare. Han förde en sköld delad i blått och silver med en femuddig stjärna och en uppslagen bok.

Kabinettssekreteraren Erik Boheman (1895–1979, utnämnd 1942) förde ett vapen med tre blå kulor, tagna från släkten Munthes vapen till vilken hans farfars mor tillhörde samt en ginstam med tre biljetter av guld. De sistnämnda syftade på hans notväxlingar som diplomat. I hjälmprydnaden förde han tre veteax som symboliserade hans storgodsintresse.

Vapen Sandgren.

Konstnär: Ejnar Vindfeldt.

Vapen Hallin.

Konstnär: osignerad men

sannolikt Ejnar Vindfeldt.

Vapen Keiller.

Konstnär:

Franz Šedivý.

Hovmän

Bröderna Wollmar Boström (1878–1956, utnämnd 1923) och Erland Boström (1876–1967, utnämnd 1937) var båda kabinetskammarherrar och förde den adliga ärtten Fredenheims (nr 1980) sköld utan adliga rangtecken. Mer om detta i ett kommande nummer av Vapenbilden.

Kammarherren och juristen Eric Hallins (1870–1965, utnämnd 1935) sköld är fyrstyckad i guld och rött och innehåller en kammarherrenyckel och en balansvåg.

Kammarherren och industrimannen James Keillers (1867–1962, utnämnd 1945) sköld är kvadrerad i guld och blått och innehåller: fält 1. en tistel för släktens skotska ursprung, fält 2. kammarherrenyckeln, fält 3. en passare, vinkelhake och kuggghjul för ingenjörsbanan, samt fält 4. ett skepp för släktens rederiverksamhet. Hjälmprydnaden är ett lejonhuvud av guld uppkommande ut en blå murkrona. En annan sköld, men med samma hjälmprydnad, har upptagits av en yngre gren (Skandinavisk Vapenrulla 213/1976).

Förste hovmarskalken och amiralen Erik Wetter (1889–1985, utnämnd 1954) förde två hovmarskalksstavar lagda över ett ankare med officerströss, allt av guld, samt en blå delfin som hjälmprydnad.

Domare

Regeringsrådet Gabriel Thulin (1865–1957, utnämnd 1928) förde ett vapen kvadrerat i blått och silver: fält 1. sju stjärnor av guld ordnade som Karlavagnens stjärnbild, fält 2. ett rött svärd överlagd med en röd balansvåg, fält 3. två korslagda röda nycklar samt fält 4. en lyra av guld.

Två justitieråd med ek-namn för talande vapen. Birger Ekeberg (1880–1968, utnämnd 1930) med en grön ek i guld fält, och Rudolf Eklund (1883–1961, utnämnd 1951) med nio eklöv i blått fält och hjälmprydnad i form av två blå vingar belagda med varsitt eklöv.

Eken ingår dessutom i doktorsringen för en juris doktor tillsammans med lagern. Justitierådet Einar Stenbeck (1881–1949, utnämnd 1949) förde en blå sköld med ek- och lagerkvistar samt andra rätts- och lärdomssymboler som stjärnan, boken, domarklubban och fjäderpennan.

Vapenmålare

Vapenmålningarna är utförda av de kungliga vapenmålarna Christian Rosenberg (1816–1883), Hans Christian Gether-Caspersen (1866–1939) och Franz Šedivý (1864–1945), samt av konstnärerna Ejnar Vindfeldt (1905–1953) och Johannes Britze (1895–1960).

Vapen Wetter.
Konstnär: Franz Šedivý.

Vapen Thulin.
Konstnär: Hans
Christian Gether-Caspersen.

Vapen Ekeberg.
Konstnär: Hans
Christian Gether Caspersen.

Vapenbilder

Fotografierna ur Dannebrogordens vapenböckerna har tagits av Ordenskapitlet och publiceras med tillstånd. Elefant- och Dannebrogordnarnas vapenböcker kan beskådas på det danska kungahusets webbplats: <http://kongehuset.dk/vaabenboeger>. Tack till Ronny Andersen som identifierat konstnärerna och granskat texten. ✂

Elias Sonnek

Vapen Eklund.
Konstnär: Franz Šedivý.

Vapen Stenbeck.
Konstnär: Franz Šedivý.

Vissa saker överlåtes bäst till en mästare!

Handskuret i trä på traditionellt sätt
Hör av Er redan idag så gör vi något vackert av Ert vapen

T. A. Träskärning
Anhaltsvägen 12
SE-543 94 Tibro

Thorleif Aiff
Thorleif Aiff
Träbildhuggarmästare

info@bildhuggaren.se
0706-82 76 38
www.bildhuggaren.se

